

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Dariusz Małkiński (spr.)
Sędziowie	:	SA Bogusław Dobrowolski SA Jarosław Marek Kamiński
Protokolant	:	Małgorzata Sakowicz - Pasko

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2019 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **F. J.**

przeciwko **D. B.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 28 czerwca 2016 r. sygn. akt I C 294/16

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w punkcie I w ten sposób, że oddala powództwo;**

b) **w punkcie II w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 14.417 (czternaście tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 20.261 (dwadzieścia tysięcy dwieście sześćdziesiąt jeden) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu odwoławczego oraz kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym;

3. nakazuje pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 10.552 (dziesięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt dwa) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

(...)

UZASADNIENIE

Powód: F. J. wystąpił przeciwko pozwanemu D. B. z powództwem o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego umowy darowizny nieruchomości zawartej w formie aktu notarialnego pomiędzy dłużnikami powoda: A. B. oraz J. B. a pozwanym w dniu 28 listopada 2014 roku, którą to umową dłużnicy darowali pozwanemu nieruchomość, dla której Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...). Wniósł też o zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Uzasadniał pozew tym, że czynność zaskarżona została dokonana w celu jego pokrzywdzenia jako wierzyciela, któremu przysługiwało przeciwko dłużnikom roszczenie potwierdzone nakazem zapłaty wydanym w sprawie I Nc 70/15 Sądu Okręgowego w Olsztynie na kwotę 311.033 zł wraz z odsetkami. Czynność ta dotyczyła umowy darowizny pomiędzy dłużnikami a ich synem i utrudniła uzyskanie zaspokojenia wierzyciela.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i podniósł, że majątek dłużników w całości wystarcza na pokrycie wszelkich wymaganych długów, a wierzytelność powoda jest zabezpieczona w całości na innych nieruchomościach dłużników o znacznie większej wartości.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2016 roku, zapadłym w sprawie o sygn. akt: I C 294/16, Sąd Okręgowy w Olsztynie uznał za bezskuteczną wobec powoda F. J. umowę darowizny nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim prowadzi księgę wieczystą o nr (...), zawartą pomiędzy dłużnikami powoda A. B. oraz J. B., a pozwanym D. B. w dniu 28 listopada 2014 roku aktem notarialnym za repertorium (...), dla ochrony wierzytelności powoda wynikającej z nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Olsztynie wydanego w sprawie I Nc 70/15 w kwocie 311.033 złotych wraz z odsetkami ustawowymi obliczonymi od kwoty 300.000 zł od dnia 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty (pkt I), a ponadto zasądził od pozwanego na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 29.969 zł (pkt II).

Powyższy wyrok Sąd pierwszej instancji wydał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Dłużnik K. B. prowadził zakład przetwórstwa mięsnego i kupował od powoda półtusze wieprzowe, za które nie płacił. Jego zaległości z tytułu 22 faktur, wystawionych w okresie od czerwca do października 2013 roku, sięgnęły kwoty 300 000 złotych. W dniu 15 listopada 2013 roku strony zawarły porozumienie zgodnie, z którym dłużnik zobowiązał się zapłacić za swoje zobowiązania wekslem wystawionym 15 listopada 2013 roku, płatnym do 31 grudnia 2014 roku. W dniu 28 listopada 2014 roku dłużnicy: K. B. i J. B. darowali swojemu synowi D. B. nieruchomość, dla której Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim prowadził księgę wieczystą o numerze (...). Z uwagi na niezaspokojenie jego należności powód uzyskał w dniu 29 maja 2015 roku w sprawie o sygn. akt: I Nc 70/15 nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydany przeciwko dłużnikom: K. B. i J. B. na kwotę 300.000 zł z odsetkami ustawowymi od 1 stycznia 2015 roku i kwotą 10.967 złotych tytułem kosztów procesu. Powód uzyskał zabezpieczenie swojej wierzytelności na nieruchomości dłużników, obejmujących budynek masarni i ubojni położonej w L., uzyskując hipotekę przymusową do kwoty 490.000 zł. Na nieruchomości tej ciążyła już umowna hipoteka łączna zabezpieczająca bankowy kredyt do kwoty 750.000 zł. Aktualne na 31 grudnia 2015 roku zadłużenie z tytułu kredytu, który zabezpieczała hipoteka wynosiło 456.416 zł.

W dniu 9 października 2015 roku powód wszczął przeciwko dłużnikom egzekucję komorniczą w sprawie Km 2728/15.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd pierwszej instancji po przedstawieniu regulacji art. 527 §1 i 2 k.c., 528 k.c., 529 k.c. i 530 k.c. ocenił roszczenie jako zasadne.

W ocenie Sądu Okręgowego dłużnicy mieli świadomość istnienia swojego zadłużenia i własnej niewypłacalności. Wykonana czynność darowizny w okresie poprzedzającym zapłatę weksla, zdaniem Sądu w sposób istotny doprowadziła do umniejszenia możliwości zaspokojenia wierzyciela, bo choć rzeczywiście dłużnicy dysponują nieruchomością o znacznej wartości, to jednak ciąży na niej hipoteka bankowa, a zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego wystarczy, aby niewypłacalność, o której mowa w artykule 527 k.c. prowadziła do stanu, w którym dłużnik

stał się niewypłacalny w stopniu wyższym, aniżeli przed dokonaniem czynności. Taka właśnie sytuacja wystąpiła w tym przypadku.

Odwołując się do orzecznictwa, Sąd pierwszej instancji wywiódł, że dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu w rozumieniu artykułu 527 § 2 k.c. wtedy, gdy zaspokojenie może uzyskać z dodatkowym, znacznym nakładem kosztów, czasu pracy i ryzyka po stronie wierzyciela.

W tej sprawie należności dłużników nie są regulowane. Nie były one sporne, zostały uznane, potwierdzone wekslem, który miał zabezpieczać interesy wierzyciela, ale który nie doprowadził do wypłaty należności powodowi. Dłużnik, jako osoba nabywająca produkty wytworzone przez wierzyciela, musiał się liczyć z obowiązkiem zapłaty i miał znaczny okres czasu na dokonanie tejże zapłaty. Wobec powyższego, rozporządzenie nieruchomością – darowanie jej synowi, który mieszka w G., doprowadziło do pokrzywdzenia wierzyciela. Gdyby nie ta czynność, to łatwiejsze byłoby przymusowe wyegzekwowanie należności, niż próba sprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką na rzecz banku i to hipoteką w znacznej kwocie.

Biorąc pod uwagę sytuację na rynku nieruchomości i spadek ich wartości Sąd Okręgowy ocenił, że kwota zabezpieczenia, która przysługuje bankowi, mogłaby doprowadzić do sytuacji, w której wierzyciel - powód nie uzyskałby zaspokojenia, a na pewno musiałby się liczyć z większymi trudnościami egzekucyjnymi, niż gdyby przeprowadził tę egzekucję w stosunku do nieruchomości, którą dostał syn dłużników. Sąd podkreślił, że powód nie uzyskał pieniędzy i wobec tego stwierdził, że czynność dokonana przez dłużników była obliczona na działanie z pokrzywdzeniem wierzyciela z uwagi na to, że była czynnością nieodpłatną.

W tej sytuacji Sąd pierwszej instancji uznając roszczenie za zasadne, na podstawie wskazanych wyżej przepisów orzekł, jak w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach procesu postanowił na podstawie art 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) naruszenie przepisów postępowania cywilnego, które miało wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

1.1) art. 233 §1 k.p.c., przejawiające się tym, że Sąd dokonał jednostronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, wybierając z niego tylko te dowody lub ich fragmenty, które odpowiadały przyjętej przez siebie tezie rozstrzygnięcia, pomijając przy tym dowody przeciwnie zaoferowane przez pozwanego i nie poddając ich ocenie;

1.2) dokonanie dowolnych ustaleń faktycznych pozostających w sprzeczności z przeprowadzonymi dowodami i zasadami logiki poprzez :

1.3) ustalenie, że dłużnicy zobowiązani do zapłaty weksla z terminem wymagalności 31.12.2014 dokonując darowizny domu jednorodzinnego wraz z prawem wieczystego użytkowania działki gruntu mieli świadomość swojej niewypłacalności / strona 3 uzasadnienia wyroku / przy równoczesnym uznaniu przez Sąd w oparciu o przeprowadzone dowody z dokumentów, posiadania przez nich innego mienia - nieruchomości zabudowanej budynkiem zakładu przetwórstwa mięsnego oraz budynkiem ubojni (...)o wartości według wyceny biegłego rzeczoznawcy majątkowego na dzień 26.09.2013. w kwocie 1.408.000 zł, wierzycielność powoda z weksla wynosiła zaś jedynie 300.000 zł;

1.4) ustalenie, że „Wykonana czynność darowizny w okresie poprzedzającym zapłatę weksla w ocenie Sądu w sposób istotny doprowadziła do umniejszenia możliwości zaspokojenia wierzyciela, bo aczkolwiek rzeczywiście dłużnicy dysponują nieruchomością, a jej wartość jest znaczna to jednak z drugiej strony na nieruchomości ciąży hipoteka bankowa, a zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego wystarczy aby niewypłacalność o której mowa w art. 527 k.c. prowadziła do stanu, w którym dłużnik stał się niewypłacalny w sposób większy niż przed dokonaniem czynności, w tym wypadku umowy darowizny. Z taką sytuacją mamy w tym konkretnym wypadku do czynienia " - strona 3 uzasadnienia wyroku, gdy przeprowadzone dowody nie negowane przez Sąd wskazują, że zarówno w dacie dokonania

darowizny, jak i orzekania nie istniał i nie istnieje stan niewypłacalności dłużnika. Okoliczność ta pozostała poza ustaleniem i poza oceną Sądu mimo, że proste porównanie wartości majątku dłużników 1.408.000 zł i kwoty długu 300.000 zł prowadzi do wniosku zgola odmiennego,

1.5) ustalenie, że należności były nieregulowane od 18.06.2013 r., podczas gdy wierzytelności z faktur zostały umorzone, a wierzytelność z weksla objęta nakazem zapłaty stała się wymagalna 31.12.2014 r.,

1.6) ustalenie, że "Wobec powyższego rozporządzenie nieruchomością, która biorąc pod uwagę fakt, że została darowana synowi, który jak wynika z akt sprawy mieszka w chwili obecnej w G., na pewno w sposób prostszy doprowadziłaby do przymusowego wyegzekwowania tej należności niż próba sprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką na rzecz banku i to hipoteką w znacznej kwocie" - strona 3 i 4 uzasadnienia wyroku, co jest ustaleniem dowolnym, nieopartym o żadne dowody. Nadto ustalenie to jest sprzeczne z obowiązującymi przepisami, czyli art. 1000 k.p.c. albowiem z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasają wszelkie prawa i skutki ujawnienia praw i roszczeń ciężących na nieruchomości. Obciążenie nieruchomości hipoteką, stosownie do obowiązujących przepisów, nie ma więc żadnego znaczenia przy jej sprzedaży egzekucyjnej albowiem nabywca zawsze nabywa zakupioną w egzekucji nieruchomość w sposób pierwotny - bez obciążeń,

1.7) ustalenie, iż brak zapłaty wymagalnej wierzytelności przesądza w sposób dostateczny i wystarczający o niewypłacalności dłużników oraz o ich działaniu z pokrzywdzeniem wierzyciela / strona 4 uzasadnienia wyroku/ co jest ustaleniem wadliwym;

2) naruszenie art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. poprzez nieudowodnienie przez powoda przesłanek określonych art. 527 k.c., a poza tym:

3) naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

3.1) art. 527 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 6 k.c. poprzez wadliwe ich zastosowanie. W spornej sprawie Sąd wbrew dowodom z dokumentów nieprawidłowo ustalił stan faktyczny i w konsekwencji dokonał wadliwej subsumpcji art. 527 § 1 i 2 k.c. przyjmując, że wskutek dokonanej czynności darowizny domu jednorodzinnego położonego w L. o wartości 300.000 zł dłużnicy: K. B. i J. B. stali się osobami niewypłacalnymi, podczas gdy stan pozostałego posiadanego majątku darczyńców, tak w trakcie dokonania kwestionowanej czynności, jak i w dacie orzekania, wystarczał i wystarcza na pokrycie wymagalnych zobowiązań powoda. Egzekucja komornicza wszczęta z wniosku powoda na dzień orzekania trwała i nie była bezskuteczna. Powód w procesie nie udowodnił więc przestanek z art. 527 k.c.

Wskazując na powyższe, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych- za obie instancje.

Powód wniósł o oddalenie złożonej apelacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

Postanowieniem z dnia 24 marca 2017 roku na mocy art. 178 k.p.c. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zawiesił postępowanie apelacyjne.

Postanowieniem z dnia 3 kwietnia 2018 roku Sąd Apelacyjny w Białymstoku na mocy art. 182 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. umorzył postępowanie apelacyjne.

W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że postępowanie apelacyjne zostało zawieszona na zgodny wniosek stron (art. 178 k.p.c.) i podlegało umorzeniu, ponieważ żadna ze stron nie zgłosiła w ciągu roku od daty wydania postanowienia o zawieszeniu wniosku o podjęcie postępowania odwoławczego.

W zażaleniu na to orzeczenie pozwany zarzucił naruszenie:

- art. 178 k.p.c. poprzez wadliwe zastosowanie i przyjęcie, że jego pełnomocnik skutecznie złożył na rozprawie apelacyjnej w dniu 24 marca 2017 roku wniosek o zawieszenie postępowania apelacyjnego na zgodny wniosek stron,

- art. 182 § 1 zdanie 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że podstawa prawna wskazana w postanowieniu o zawieszeniu postępowania, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku od daty postanowienia o zawieszeniu, zwalnia Sąd z obowiązku badania z urzędu, czy przyczyna wskazana w postanowieniu o zawieszeniu postępowania rzeczywiście istniała.

W odpowiedzi na zażalenie powód F. J. wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Postanowieniem z dnia 18 grudnia 2018 roku, IV CZ 70/18, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.

Sąd Najwyższy przychylił się do tego nurtu orzecznictwa, które wskazuje, że sąd ma nie tylko prawo, ale też i obowiązek badania rzeczywistej przyczyny zawieszenia postępowania. Stwierdził, że w analizowanym przypadku nie zaszyły przesłanki do umorzenia postępowania apelacyjnego. Jednym z zarzutów apelacji pozwanego było błędne przyjęcie istnienia stanu niewypłacalności dłużników. Sąd Najwyższy wskazał, że u podstaw stanowiska wniosku o zawieszenie postępowania legło przekonanie stron o zależności między toczącym się postępowaniem egzekucyjnym a wynikiem sprawy dotyczącej uznania czynności prawnej za bezskuteczną i oczekiwanie na zakończenie tego postępowania. Sąd Najwyższy stwierdził, że brak wniosku o podjęcie postępowania nie stanowił przejawu bezczynności pozwanego sankcjonowanego umorzeniem postępowania, lecz wynikał z oczekiwania na zakończenie postępowania egzekucyjnego, którego bieg był przyczyną zawieszenia postępowania, a wynik którego mógł w ocenie Sądu Apelacyjnego przyczynić się do rozstrzygnięcia spornych kwestii. Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie. Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił, zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c., Sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

Postanowieniem z dnia 26 lutego 2019 roku Sąd Apelacyjny w Białymstoku podjął postępowanie apelacyjne w sprawie, zawieszono postanowieniem z dnia 24 marca 2017 roku (k. 196).

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest zasadna.

Stan faktyczny sprawy wymaga uzupełnienia o następujące okoliczności:

Powód, jako wierzyciel K. B. i J. B. wniosek o wszczęcie egzekucji złożył do Komornika Sądowego w L. w dniu 6 października 2015 roku. Powołał się w nim na nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Olsztynie, sygn. akt: I Nc 70/15 i wniósł o egzekucję z nieruchomości dłużników, dla których Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim prowadzi księgi wieczyste nr (...) i KW (...) (k.211).

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Lidzbarku Warmińskim M. K. wszczął postępowanie egzekucyjne.

Postanowieniem z dnia 6 września 2017 roku, sygn. akt: I Co 298/15, Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim udzielił przybycia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,5507 ha, położonej w L. przy ul. (...) zabudowanej budynkiem produkcyjnym, stanowiącym odrębny od gruntu przedmiot własności, dla której Sąd Rejonowy Lidzbarku Warmińskim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...) oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,1159 ha, położonej w L., przy ul. (...), zabudowanej budynkiem garażowo – warsztatowym, stanowiącym odrębny od gruntu przedmiot własności, dla której Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiącej własność K. B. i J. B. na prawach wspólności

majątkowej małżeńskiej, która była przedmiotem przetargu w dniu 6 września 2017 r., na rzecz J. G. za cenę 954.666,67 zł (k.220 -220v.).

Postanowieniem z dnia 6 grudnia 2017 roku Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim przysądził prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,5507 ha, położonej w L. przy ul. (...), zabudowanej budynkiem produkcyjnym, stanowiącym odrębny od gruntu przedmiot własności, dla której Sąd Rejonowy Lidzbarku Warmińskim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...) oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,1159 ha, położonej w L., przy ul. (...), zabudowanej budynkiem garażowo – warsztatowym, stanowiącym odrębny od gruntu przedmiot własności, dla której Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...) na rzecz nabywcy J. G. za cenę 954.666,67 zł, którą uiszczono w całości (k. 215 -215 v.).

Następnie w toku postępowania egzekucyjnego Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Lidzbarku Warmińskim postanowieniem z dnia 13 marca 2018 roku sporządził plan podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości (k.222), który został zatwierdzony postanowieniem Sądu Rejonowego w Lidzbarku Warmińskim z dnia 7 maja 2018 roku (k.224).

W dniu(...) zmarła dłużniczka powoda: J. B.. Spadek po niej na podstawie ustawy, z dobrodziejstwem inwentarza, odziedziczyli: mąż K. B. w udziale wynoszącym 1/4 część oraz synowie zmarłej, w tym pozwany D. B. w 1/4 części (akt poświadczenia dziedziczenia k.243-246).

Postanowieniem z dnia 25 września 2018 roku, sygn. akt: I Co 298/15, Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim na mocy art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie i uchylił postanowienie z dnia 7 maja 2018 roku w przedmiocie zatwierdzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji (k.226).

Postanowieniem z dnia 27 maja 2019 roku Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim podjął zawieszony postępowanie z udziałem następców prawnych J. B. i wpisał sprawę pod nowy numer repertorium (k. 239), a następnie postanowieniem z dnia 28 maja 2019 roku, sygn. I Co 361/19 zatwierdził plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej o numerze ewidencyjnym (...), o powierzchni 0,5507 ha, położonej w L. przy ul. (...), zabudowanej budynkiem produkcyjnym, stanowiącym odrębny od gruntu przedmiot własności, dla której Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej o numerze ewidencyjnym (...), o powierzchni 0,1159 ha, położonej w L., przy ul. (...), zabudowanej budynkiem garażowo – warsztatowym, stanowiącym odrębny od gruntu przedmiot własności, dla której Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę numer (...) - sporządzony dnia 13 marca 2018 roku przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Lidzbarku Warmińskim M. K. (k.240).

W planie podziału Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Lidzbarku Warmińskim M. K. ustalił sumę podlegającą podziałowi na łączną kwotę 956 584,14, w tym: 954 666,67 zł to kwota uzyskana ze sprzedaży nieruchomości i 1.917,47 zł tytułem odsetek od ww. kwoty złożonej na rachunek depozytowy Ministra Finansów. Ustalił również m.in., że tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikom K. B. oraz J. B. złożył wierzyciel F. J. (powód w tej sprawie), którego roszczenie na dzień uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności tj. 28 grudnia 2017 roku, wynikające z nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydanym przez Sąd Okręgowy w Olsztynie w dniu 16.09.2015 roku w sprawie o sygn. akt: I Co 210/15, wynosi 364.909,72 zł (300 000 zł należność główna, 53 876,72 zł odsetki i 11 033 koszty procesu i klauzuli). W punkcie V planu podziału przyznał też i nakazał wypłacić wierzycielowi (powodowi) F. J. kwotę 6.172 zł tytułem poniesionych wydatków w postępowaniu egzekucyjnym, zaś w punkcie VII przyznał i nakazał wypłacić F. J. kwotę 364 909,72 zł. W punkcie X pozostałość w kwocie 3729,59 zł nakazał wypłacić dłużnikom (k. 260-261).

W tak uzupełnionym stanie faktycznym sprawy, zgłoszone powództwo należy ocenić jako niezasadne.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c. gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. W myśl § 2 czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Dyspozycja art. 527 k.c. reguluje instytucję skargi paulińskiej, która jest środkiem ochrony wierzyciela przed skutkami niewypłacalności dłużnika. Przesłankami skargi paulińskiej są: 1) istnienie wierzytelności podlegającej ochronie paulińskiej i pokrzywdzenie wierzycieli; 2) uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej; 3) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela; 4) wiedza lub możliwość dowiedzenia się przez osobę trzecią o pokrzywdzeniu wierzycieli dłużnika i zła wiara osoby trzeciej.

W okolicznościach tej sprawy nie jest już spełniona pierwsza z powyższych przesłanek, co powoduje niezasadność powództwa a limine. Powodowi nie przysługuje bowiem względem dłużników wierzytelność opisana w pozwie. Owszem, powód w swoim czasie był wierzycielem dłużników K. B. i J. B., a następnie następców prawnych J. B., która zmarła w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym, jednak jego wierzytelność została już spłacona w pełnej wysokości, zaś interes powoda jako wierzyciela został zaspokojony. Wierzytelność powoda wygasła. Wynik postępowania egzekucyjnego świadczy o uzyskaniu ze sprzedaży prawa użytkowania wieczystego dwóch zabudowanych nieruchomości wysokiej sumy, wynoszącej 954.666, 67 zł, która to została złożona na rachunek depozytowy Ministra Finansów a następnie, wraz z uzyskanymi odsetkami od tej kwoty, podlegała podziałowi między wierzycieli. Powodowi w konsekwencji tego podziału została wypłacona kwota 364 909, 72 zł, która stanowi całkowitą realizację przysługującej mu wierzytelności. Powód został więc zaspokojony, jego wierzytelność wygasła, a zatem jego roszczenie wywodzone z art. 527 § 1 k.c. utraciło rację bytu.

Powód niezależnie od informacji napływających w toku postępowania odwoławczego, a dotyczących przebiegu postępowania egzekucyjnego, podtrzymywał jednak żądanie pozwu. Twierdził, że dopiero faktycznie uzyskanie pełnej kwoty w ramach przysługującej mu należności może stanowić o jego zaspokojeniu, jak też, że plan podziału sporządzony na dzień 13 marca 2018 roku nie odzwierciedla odsetek narosłych po tej dacie. Sąd Apelacyjny stwierdza, że tego typu argumentacja nie mogła zostać uwzględniona.

Przede wszystkim należy zauważyć, iż stanowisko powoda pozostaje w sprzeczności z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, a mianowicie z art. 808, 885 i 967 k.p.c.

Zgodnie z art. 808 § 1 k.p.c. jeżeli złożona w postępowaniu egzekucyjnym kwota pieniężna nie podlega natychmiastowemu wydaniu, powinna być złożona na rachunek depozytowy Ministra Finansów. W myśl art. 808 § 2 k.p.c. odsetki od sum złożonych na rachunek depozytowy Ministra Finansów tytułem nabycia przedmiotu egzekucji wchodzi w skład sumy uzyskanej w egzekucji. Odsetki należne za okres od dnia sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej w egzekucji do dnia wykonania planu zwraca się osobie uprawnionej.

Zgodnie z regulacją art. 815 § 1 k.p.c. jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, wszelkich wpłat komornikowi można dokonać gotówką lub poleceniem przelewu na rachunek komornika, a za zgodą komornika także w inny sposób. W myśl § 2 pokwitowanie komornika ma taki sam skutek jak pokwitowanie wierzyciela sporządzone w formie dokumentu urzędowego.

Zgodnie natomiast z art. 967 k.p.c. po uprawomocnieniu się postanowienia o przybicciu komornik wzywa licytanta, który uzyskał przybiccie (nabywcę), aby w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania wezwania złożył na rachunek depozytowy Ministra Finansów cenę nabycia z potrąceniem rękojmi złożonej w gotówce. Na wniosek nabywcy komornik może oznaczyć dłuższy termin uiszczenia ceny nabycia, nieprzekraczający jednak miesiąca.

W wyroku z dnia 7 grudnia 2017 r. (II CSK 96/17, L.) Sąd Najwyższy wskazał, że art. 815 § 1 k.p.c. określa sposób, w jaki należy dokonywać wpłat komornikowi w postępowaniu egzekucyjnym. Przepis ten ma charakter ogólny, co wynika z umieszczenia go w Tytule I – Przepisy ogólne, Części trzeciej k.p.c. Jego treść nie wskazuje, by zakres stosowania tego przepisu ograniczał się jedynie do wpłat dokonywanych przez dłużnika i nie dotyczył wpłat następujących w wyniku działań egzekucyjnych komornika, w tym – wpłat środków pochodzących z egzekucji z rachunków bankowych dłużnika. Z art. 815 § 2 k.p.c. wywodzony jest wniosek, że skoro pokwitowanie komornika ma taki sam skutek jak pokwitowanie wierzyciela sporządzone w formie dokumentu urzędowego, to dokonanie wpłaty komornikowi traktować należy jako równe w skutkach ze spełnieniem świadczenia na rzecz wierzyciela. W wypadkach, kiedy wpłata następuje na rachunek bankowy komornika – za pokwitowanie uznać należy odpowiedni dokument bankowy potwierdzający wpływ na ten rachunek, zgodnie z ogólną regułą, że dług pieniężny jest długiem oddawczym (art. 454 § 1 zdanie 2 k.c.), który – w wypadku, kiedy świadczenie zostaje przekazane na rachunek bankowy – zostaje spłacony w dniu uznania rachunku bankowego wierzyciela. Stanowisko takie od dawna przyjmowane jest w orzecznictwie – por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 września 1962 r. (IV CR 68/62, OSNCP 1963 r. Nr 12, poz. 265) i z dnia 6 lipca 1999 r. (II CKN 394/98, OSNC z 2000 r. Nr 2, poz. 30). W konsekwencji, wpływ na rachunek komornika świadczenia ściągniętego z rachunków bankowych dłużnika należy traktować jako spełnienie w tym zakresie przez niego egzekwowanego zobowiązania.

Również w poglądach doktryny przyjmuje się, że wobec regulacji 815 § 2 k.p.c. i braku podstaw dla tezy, jakoby dotyczył on tylko wpłat dokonywanych przez samego dłużnika, uzasadnione jest przyjęcie, że wszystkie wpłaty dokonane komornikowi należy traktować jako równe w skutkach ze spełnieniem świadczenia na rzecz wierzyciela (por. J. Jankowski (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730-1217. Wyd. 3, Warszawa 2019, jak również M. Manowska, Komentarz do art. 815 k.c., teza 1, tom III, s. 632).

Wspomnieć też trzeba, że wobec art. 967 k.p.c. prawidłowym wykonaniem warunków licytacyjnych co do zapłaty ceny nabycia jest przekazanie wymaganej kwoty na rachunek depozytowy Ministra Finansów w określonym terminie.

Powyższe uwagi nakazują zatem przyjęcie, iż do realizacji zobowiązania doszło już w dacie wpłaty przez nabywcę prawa użytkowania wieczystego wyżej opisanych nieruchomości kwoty na rachunek Ministra Finansów. Tego typu wpłatę nabywcy, wobec art. 815 § 2 k.p.c. oraz przedstawionych zapatrywań orzecznictwa i doktryny, należy traktować jako równą w skutkach ze spełnieniem świadczenia na rzecz wierzyciela.

Oznacza to, że argumentacja strony powodowej, iż „nie było żadnej czynności procesowej o charakterze wypłaty wierzycielom” (k.253) jest chybiona. Momentu zaspokojenia wierzyciela – powoda nie należy bowiem poszukiwać w dacie otrzymania przez niego faktycznie konkretnej kwoty na skutek realizacji planu podziału, lecz w dacie uznania wpłaconej przez nabywcę prawa użytkowania wieczystego ww. nieruchomości- J. G.- kwoty na rachunku depozytowym prowadzonym przez Ministra Finansów. Uzupełniająco można dodać, że dłużnicy nie mieli wpływu na przebieg egzekucji, a przysługujący im majątek, o znacznej przeciw wartości, został objęty postępowaniem egzekucyjnym, które okazało się skuteczne, skoro doprowadziło do pozyskania sumy przewyższającej całkowite zadłużenie. Owszem można dostrzec, że postępowanie to trwało dość długo, lecz było podyktowane śmiercią dłużniczki i związanymi z tym faktem konsekwencjami prawnymi. Suma uzyskana ze sprzedaży prawa do nieruchomości znajdowała się jednak już od dłuższego czasu na rachunku depozytowym Ministra Finansów. Przypomnieć należy, że postanowienie o przysądzeniu prawa użytkowania wieczystego zostało wydane w dniu 6 grudnia 2017 roku i jest w nim mowa o tym, że cenę 954.666,67 zł uiszczono w całości.

Chybiona jest też argumentacja powoda wskazująca na bieg odsetek (k. 210 v., nagranie rozprawy od 00:17:48). Wpłata sumy przez nabywcę nieruchomości na rachunek Ministra Finansów przez nabywcę, którą należy traktować jako spełnienie zobowiązania, ma ten skutek, że powoduje ustanie biegu odsetek za opóźnienie. Spełnienie zobowiązania skutkuje jego wygaśnięciem i wobec tego, co oczywiste, odsetki za opóźnienie nie mogą już biec. Co istotne, odsetki od sum złożonych na rachunek depozytowy Ministra Finansów tytułem nabycia przedmiotu egzekucji

za okres do dnia sporządzeniu planu podziału powiększają sumę uzyskaną z egzekucji, co miało też miejsce w tym wypadku.

Powyższe uwagi prowadzą do wniosku, iż w tym konkretnym wypadku brak jest realizacji kolejnej przesłanki skargi paulińskiej w postaci pokrzywdzenia wierzyciela. Postępowanie egzekucyjne zakończyło się bowiem pomyślnie, skoro powód został w całości zaspokojony. Ostatecznie rację miała zatem strona pozwana wskazując, iż negowana w tej sprawie umowa darowizny nieruchomości nie krzywdzi wierzyciela, wobec istnienia w dacie wytoczenia powództwa w majątku dłużników takich składników, które z uwagi swoją na wartość umożliwiają pokrycie wszystkich wymagalnych długów, w tym wierzytelności powoda.

Można zauważyć, że w dacie wnoszenia powództwa (27.04.2016 r.) postępowanie egzekucyjne w sprawie KM 2728/15, wszczęte na wniosek powoda, już się toczyło, a stan majątku dłużników był powodowi znany. Decydując się na wniesienie pozwu w takiej sytuacji, w czasie trwania egzekucji dotyczącej wartościowego majątku, powód wziął na siebie ryzyko przegrania procesu, skoro to na nim spoczywał obowiązek wykazania przesłanek skargi pauliańskiej.

Wszystkie powyższe rozważania nakazują przyjęcie, iż w tej sprawie, w dacie wyrokowania (art. 316 § 1 k.p.c.) przesłanki zastosowania art. 527 § 1 k.c. nie zostały spełnione.

Strona powodowa przegrała postępowanie przed Sądem pierwszej instancji i wobec tego, stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c., powinna zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty tego postępowania, na które składa się koszt zastępstwa prawnego, ustalony na podstawie § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w wersji pierwotnej (Dz.U. 2015. 1804).

W konsekwencji, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono jak w punkcie I a) i b) sentencji.

W punkcie II sentencji wyroku rozstrzygnięto na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Strona pozwana poniosła następujące koszty postępowania:

- przed Sądem Apelacyjnym: opłata od apelacji- 5.000 zł (k. 122), koszt zastępstwa prawnego, przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. pkt 2 ww. Rozporządzenia w wersji pierwotnej oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa,

- przed Sądem Najwyższym: opłata od zażalenia- 3.111 zł (k.148 i k. 158), koszt zastępstwa prawnego przed Sądem Najwyższym - § 10 ust. 2 pkt 2 ww. Rozporządzenia i opłata skarbową od pełnomocnictwa.

Wobec powyższego, orzeczono jak w punkcie 2 sentencji.

W punkcie 3 rozstrzygnięto na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku O kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. 2019. 785) w zw. z art. 98 § 1 k.p.c.

(...)